

Membru:

Martin Saliba B.A. (Hons.), M.A. (Town & Country Planning U.K.)
Avukat Dott. Simon Micallef Stafrace LL.D., LL.M. (IMLI)
Perit Robert Sarsero B.E. & A. (Hons.) A. & C.E.

Dok 'A'

Appell 383/16 MS.
GF 727/98.

Landscape Properties Limited u Trevor Buttigieg
kontra
l-Awtorita' tal-Ippjanar

Ilum, 7 ta' Frar 2019.

It-Tribunal,

Illi dan l-appell jirrigward cahda ta' talba ta' thassir ta' skedar ta' 'Farmhouse' fi Triq l-Isponsun, fil-lokalita' tal-Fgura, li hija skedat fi Grad 3 ta' protezzjoni skont l-Avviz tal-Gvern numru 722 tal-1995.

Illi r-rikors tal-appell huwa s-segwent:

“1.1 Illi huwa car illi l-esperti fi hdan l-Awtorita appellata ikkonfermaw, tant illi bdew il-procedura mertu tal-vertenza odjema, illi l-ordni ta' l-iskedar m' ghadx hemm lok li tibqa fis-sehh, u l-proprjeta m' ghandiex tibqa skedata.

1.2 Illi l-appellant jirriserva li jressaq l-argumentazzjoni teknika kompilata minn espert jew esperti imqabba minnu, illi jikkonfermaw il-posizzjoni mehuda mid-Direttorat ta' l-istess Awtorita appellata.

1.3 Illi huwa car illi l-istess Kunsill ippermetta illi d-decizjoni mitluba minnu tkun influenzata minn konsiderazzjonijiet u fatti illi m' humiex rilevanti ghall-kaz odjern u li tressqu quddiemu bl-intenzjoni li tigi influenzata id-decizjoni.

1.4 Illi huwa car illi l-iskedar ghandu jkun ibbazat fuq fatti cari u li jservu bhala il-bazi li fuqha l-istess Awtorita tohrog l-ordni ta' l-iskedar. Illi kull skedar illi jsir u li ma jkunx imsejjes fuq fatti cari u inekwivoci, ghandu necessarjament ikun ikkunsidrat bhala mhux legittimu.

1.5 Illi m'hemmx dubju illi ordni ta' skedar hija limitazzjoni fid-dritt ta' tgawdija tal-proprjeta mis-sidien taghha. U certament illi sabiex tali limitazzjoni tkun legittima, din trid tkun ibbazata fuq fatti cari illi ghandhom bazi legittima. Hawn si tratta ta' kuntest ta' gid komuni fejn proprjeta privata tigi protetta sabiex igawdi minnha il-gid komuni.

1.6 Illi huwa inkonceptibbli kif id-Direttorat fi hdan l-Awtorita jghid illi tali bazi legittima m' ghadiex vigenti, filwaqt illi l-Kunsill, filwaqt li jichad il-bazi ta' l-argument tad-Direttorat tieghu stess, jikkonferma ordni ta' skedar minnghajr ma jaghti ragunijiet cari u inekwivoci li a bazi taghhom jkun ha tali decizjoni.

1.7 Illi huwa principju assodat illi kull decizjoni trid tkun motivata u l-appellant ghandu jinghata decizjoni motivata li fiha jkun hemm ben spjegat ir-ragunijiet li fuqhom ittiehdet tali decizjoni. Illi f dan is-sens issir referenza ghad-decizjoni ta' l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell fl-ismijiet *Fenech vs. Awtorita'*.

Ghaldaqstant, l-appellant qed jitlob li *l-files* li ssir referenza ghalihom fil-process ta' l-applikazzjoni odjern jigu vverifikati mit-Tribunal u dan billi l-Awtorita' ghandha tigi mitluba sabiex tipprezenta *l-files* msemmija minnu lit-Tribunal, u in segwitu ta' dan l-istess Tribunal ghandu jhassar id-decizjoni ta' rifjut mehuda mill-PC fil-kaz odjern, u tenut kont ta' dak sottomess u li ghad jrid jigi sottomess, jiddeciedi l-applikazzjoni billi, jilqa it-talba ta' l-appellant u jordna li jinhareg il-permess relattiv, u dana taht, u minnghajr pregudizzju ghal kull decizjoni jew provvediment iehor li joghgbu jiehu dan it-Tribunal.

l-Awtorita' wiegheb b'mod verbali:

Ra l-verbal tal-access mizmum minn dan it-Tribunal tal-24 ta' Lulju 2017;

Ra d-decizjoni ta' dan it-Tribunal kif kompost fejn irrinvija l-process lura lill-Kunsill Eżekuttiv sabiex it-talba ta' de-scheduling tigi deciz mill-gdid wara li l-Awtorita' tippibblika tali applikazzjoni;

Ra d-decizjoni tal-Qorti tal-Appell (sede inferjuri) tas-27 ta' Gunju 2018, fejn laqgħet l-appell tal-Awtorita' tal-Ippjanar u rrevokat id-decizjoni tat-Tribunal billi osservat dan li gej:

“Għalkemm hu għaqli, prudenti u mixtieq li kull process u procedura speċjalment fil-kamp amministrattiv tkun magħmula b'mod trasparenti biex tirrifletti li dak li qed isir qiegħed isir fl-interess pubbliku pero lparametri tal-policies u funzjonijiet tat-Tribunal huma regolati mill-ligi u jrid joqgħod strettament fil-limiti li l-ligi timponi fuqu.....

Dan ifisser illi l-iskedar jew tnehhija jew bidla fi skedar hi funzjoni primarjament interna afdana lil Awtorita li bhala l-entita regolatorja fuq kwistjonijiet ta' protezzjoni ta' siti u ambjenti fl-interess pubbliku, għandha tiehu hsieb li tassigura li dak li hu misthoq li jigi protett, tagħmlu bl-ghajjnuna u bl-awzilju ta' rapporti jew stharrig iehor esport li hi jidhrilha li hi necessarja biex tasal għaddecizjoni tagħha. La darba l-ligi ma timponi ebda razan jew proceduri oltre dawk imsemmija fil-ligi, cioe l-pubblikazzjoni tad-decizjoni u l-informazzjoni lis-sid, it-Tribunal ma għandux il-poter li jzid proceduri li ma jirrizultawx mill-ligi, bhal ma huwa publikazzjoni tal-proposta jew intendiment jew laqgħat fil-miftuh jew xi obbligu li jigu avzati terzi oltre s-sid jekk l-istess Awtorita ma tqis li jkun utili biex tasal għal konkluzzjoni tagħha, għax altrimenti t-Tribunal ikun qed jmur lil hinn mill-poteri tiegħu.”

Ikkunsidra:

Illi l-aggravji fl-appell, kif gie osservat b'mod car fid-decizjoni tal-Qorti tal-Appell, jirrigwardjaw in-nuqqas ta' motivazzjoni tal-Awtorita li tichad talba ta' tnehhija ta' skedar bla raguni fondata meta d-direttorat tal-istess Awtorita kien wasal għal konkluzzjoni differenti. Ma' dan gie sottomess illi d-decizjoni tal-Awtorita giet influenzata minn konsiderazzjonijiet jew fatti mhux rilevanti bl-intenzjoni li tigi influwenzata d-decizjoni.

Illi mill-inkartament tal-process ta' skedar tal-Awtorita', dan it-Tribunal innota dan li gej:

1. Illi s-sit mertu ta' dan l-appell gie skedat fi Grad 3 ta' protezzjoni skont l-Avviz tal-Gvern numru 722 tal-1995, mahrug fis-17 ta' Novembru 1995.
2. Illi talba formali sabiex tigi *de-scheduled* din il-proprejta giet prezentata permezz ta' ittra mill-Perit Paul Camilleri fid-19 t'Ottubru 2009.
3. Illi sussegwentament tresqet talba ohra simili mill-Perit Dr. Edwin Mintoff permezz ta' ittra tal-20 ta' Lulju 2011.
4. Illi l-Kumitat Konsultattiv għall-Wirt Storiku ma sabx oggezzjoni mat-talba ta' tnehhija ta' skedar tas-sit in mertu;
5. Illi fil-laqgħa tad-19 ta' Dicembru 2011, il-Bord tal-Awtorita' ta' Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar qabel li jirrakomanda lill-Ministru sabiex il-proprejta in kwistjoni tigi *de-scheduled*.
6. Madankollu l-Ministru ma wasalx għal tali decizjoni u talab kunsens ukoll mill-Kunsill Lokali tal-Fgura, u fill-fatt kemm l-Awtorita' kif ukoll l-applikant bdew xi forma ta' diskussjonijiet mal-Kunsill Lokali
7. Illi l-Kunsill Lokali ressaq l-oggezzjonijiet tiegħu għal tali talba u pprezenta ukoll rapporti teknici sabiex isostni tali oggezzjoni.
8. Illi għal darba ohra saret talba ta' *de-scheduling* mill-applikanti (illum l-appellanti) permezz tal-Perit Angelo Portelli b'ittra lis-CEO tal-MEPA fil-25 t'Ottubru 2015;
9. Illi tali talba giet diskussa waqt il-laqgħa tal-Kunsill Eżekuttiv tal-Awtorita' tal-Ippjanar fis-7 ta' Novembru 2016 fejn giet michuda u l-iskedar konfermat. Il-laqgħa kienet fil-pubbliku fejn gew mistiedna li jattendu kemm l-applikanti kif ukoll il-Kunsill Lokali tal-Fgura.

Illi l-Kunsill Eżekuttiv kellu zewg rapporti konfligenti, ossia r-rakomandazzjoni tad-Direttorat tal-Ippjanar favur it-tnehhija tal-iskedar, u minn naha l-ohra l-fehma tal-Kunsill Lokali tal-Fgura favur iz-zamma tal-iskedar.

Id-Direttorat tal-Ippjanar spejga dan li gej:

"Property Description

The farmhouse was scheduled as a Grade 3 building as explained above. Between 1994 and 2001, properties geceived from the exterior as might having some architectural importance were still scheduled as Grade 3, espite that Structure Plan policy UCO 7 considered their demolition and placed emphasis not on the building itself but on promoting and controlling the better design of the replacement building in order to blend with its surroundings, usually aimed at a UCA or other scheduled property at Grade 1 or 2.

The farmhouse consists of 12 rooms (one of which is at first floor) and a small internal courtyard built during different periods, some in a haphazard manner, such that there is only one room which has some vernacular features and methods of construction (such as stone slabs and kileb). There is also a small, poorly built pigeon loft. It is evident that a number of rooms were added (or reconstructed) in the post war years judging from the size of stone and materials used (RSJs and stone slabs as well as reinforced concrete ceilings). The building has been subjected to various alterations such as opening and closing of square headed garage apertures.

One of the rooms in the complex might be worthy of retention where it in a rural or UCA context. In this site however it appears to be completely out of context. Furthermore, the building is a few courses below the level of the current road (Triq Hompesch) thus it is difficult to re-use as is owing to current sanitary requirements, humidity levels and other issues.

The property has a small 2-course high niche without a statue located directly above the central doorway which is painted in a dark brown colour. The fagade was whitewashed (probably with lime) while the apertures are painted in brown as the niche. This makes the niche stand out, which together with the toponym Dahlet in-Niééa I-Antika may have served as a main reason behind the scheduling of the property. However, given the small size of the niche, probably there was a larger niche in the area not this one that might have been removed for road widening purposes.

The farmhouse is within a very modern context located on one of the primary roads of this part of Malta that serves a link between the Grand Harbour area and the south east of the Island. The area is densely urban developed in the post war years. The area in the immediate vicinity of the farmhouse appears to have been predominantly rural up to 1968 (as evidenced by the survey sheets of the time) and surrounded by various others that seem similar (organic-like development that is typical of local rural architecture) in size and layout. The area is currently characterised by 1970's and 1980's apartment development that is rather run of the mill. Thus, given that the policy on Grade 3 allows for the redevelopment of such sites, the replacement development should be "of a sufficiently high quality to be used as an example of good practice in urban renewal" hence also in keeping with Structure Plan Policy UCO 9.

Recommendation

From the analysis carried out it results that the building in question does not have merits for its conservation given that there is only one small room which has some vernacular features which may be salvaged/reused and the rest of the structures are of non-descript architecture, making the farmhouse a discordant ensemble rather than a pleasing complex. Additionally, the site is within a modern dense urban context adjacent to a main road this office is of the opinion that retaining a property such as this one as scheduled can only serve to rescind other scheduled properties that are of higher significance.

Il-kummenti tal-Kunsill Lokali Fgura kienu s-segwenti:

“1) Storja w arkitettura

Mir-ricerka li ghamilt, fit hemm xhieda ta' storja ddokumentata marbuta ma' dan il-post. Skond dak li jinghad mix-xjuh, ir-razzett inbena ma' bosta ohrajn fil-madwar fl-imghoddi meta ghadd ta'bdiewa (hafna minnhom Ghawdxin) kienu jahdmu I-art hawn sabiex ikabbru w jbigħu hwejjeg ta' I-ikel lin-nies tat-Tlett Ibliet, partikolarment Iil haddiema tat-Tarzna.

Ir-razzett jinsab f salib it-toroq li fil-qedem kien iwassal minn Hal-Tarxien sal-Kottonera u minn Rahal Gdid għal Hal-

Zabbar. FI-1790 inbriet il-knisja tal-Madonna tal-Karmnu ma' gemb it-tisliba, li tkabbret fl-1844 u twaqqgħet għal kolloxx fl-1956 meta twessgħet it-triq ewlenija. Minn l-inhawi ta' l-istess knisja fejn antikament kien hemm xbieha Marjana jingħad li dan il-lokal ha ismu.

Fi pjanta ta'mitt sena ilu jidher li r-razzett kien l-eqreb wiehed lill-knisja. Interessanti li listess razzett kellu xbieha Marjana fuq il-faééata mat-triq. Din tnehhiet biss dan l-ahhar. Wiehed jistaqsi jekk din ix-xbieha setgħet kienet l-istess wahda li tat l-isem lil lokalita partikolalment billi t-trejqa li jgib l-isem Dahlet in-Nicca l-Antika.

Mil-lat arkitettoniku, ir-razzett huwa wiehed tipiku Malti, pjuttost fqajjar fil-bini tieghu. Fqajjar iÉda aktar bhalha tqassim milli tfassil. Huma mibni madwar bitha milhuq minn dahla ewlenija, b' għadd ta' imqawel u mhazen isfel u ghorfa għal ghixien tal-bdiewa fuq, milhuqa minn taraé dejjaq miftuh. Wiehed għad jista' jara bosta karatteristiéi li niltaqgħqu magħhom ta' sikwit f'dawn it-tipi ta' binjiet. Fosthom jinstabu soqfa bil-kileb u xorok, travi ta' l-injam u xorok, barumbari, maxturi w hnejjiet ta' diversi suriet. Dawn u ohrajn jidhru fir-ritratti mehmuzin fl-ahhar ta' dan ir-rapport. F'wahda mill-imqawel hemm niééa li tidher inbriet minn biééiet ta' gebel imnaqxin b'sengħa li x'aktarx ingiebu min xi bini iehor li twaqqqa' L-eqdem parti tar-razzett x'aktarx għandu mill-inqas mitejn sena u huwa ta' l-aktar valur arkitettoniku waqt li hemm Zidiet reéenti hafna li m' għandhom l-ebda sinifikat.

2) It-tifsir ta' skedar bhalha Grad 3

Skond l-ahhar dokument tal-Mepa accessibli fuq is-sit elletroniku tagħha, dan ifisser li dawn il-binjiet m' għandhom l-ebda sinifikat storiku u joffru biss ftit valur arkitettoniku. Twaqqiegh tista' jigi permess bil-kundizzjoni li l-bini l-gdid irid ikun imfassal b'disinn addattat malmadwar. Meta dan jigi applikat għar-razzett nahseb illi mill-lat storiku, għad trid issir aktar riéerka b'mod speéjali fuq in-niééa li kienet tinsab fuq il-faééata sa ftit snin ilu. Min-naha arkittettoniku wiehed irid jistqarr illi l-valur huwa limitat.

Minkejja dan, wiehed għandu jqis il-valur intangibbili li' jaqa' taht it-tifsir ta x'inhu wilt kulturali li m'huwiex imsemmi fid-definizzjoni ta' Grad 3 jew għaldaqshekk il-grad 1-ohrajn.

Il-Mepa tghid *'Our cultural heritage consists of the places and objects we have inherited from past generations that we want to keep and pass on to future generations.'* U hawn nahseb li nsibu dik ir-raguni ghaliex dan il-bini huwa mportanti għall-Fgura.

Ir-razzett huwa wiehed mill-ahhar tat-tip tieghu u b'hekk jissimboliüa l-origini rurali tal-Fgura. Huwa fost l-uniéi binjiet qodma sew li fadal fil-lokalita'

Jinsab f'salib it-toroq li dari kienet il-qalba tal-Fgura biswit il-knisja l-qadima. Il-knisja m' għadhiex teisti izda r-razzett hemm għadu.

Hemm xhieda b'sahhietha li n-niééa Marjana li kien hemm fuqha kienet antika sew u li setgħet kellha rabta ma' l-isem tal-Fgura.

B'dawn il-punti nahseb li minkejja t-tifsir tal-grad 1 ta' skedar, xorta hemm kaz b'sahtu ghaliex dan il-bini għandu mhux biss jinzamm izda jigi rrestawrat u mgħoti uzu kulturali bhalma sehħ per eżempju bl-Isptar Antik fl-Imqabba u bir-Razzett tal-MarkiÉ fil-Mosta. In-nicca l-qadima għandha tigi mahluqa mill-gdid u d-'Dahla' għandha tigi miftuha wkoll bhalha spazju pubbliku. Napprezza li dan il-bini huwa privat izda s-sinifikat tieghu għallidentita' u għan-nies tal-Fgura, u dawk ta' warajhom huwa kbir u tkun telfa serja jekk jitwaqqqa'. B'hekk, nirrakomanda li l-livell ta' protezzjoni offrut mill-Grad 3, fqir kemm hu fqir, għandu jinzamm."

Illi dan it-Tribunal jinnota li l-iskedar huwa wiehed baxx fi Grad 3 a bazi tal-Policy UCO7 tal-Pjan ta' Struttura, ossia *"buildings which have no historical importance and are of relatively minor architectural interest. Demolition may be permitted provided the replacement building is in harmony with its surroundings."*

Illi minn dak li seta jigi konstatat waqt l-access mizmum fuq is-sit minn dan it-Tribunal, il-bini ezistenti jinsab fi stat dilapidanti, bi strutturi varji bi ftit elementi ta' arkitettura vernakolari. Illi l-kuntest tas-sit huwa wiehed modern u kontemporanju, b'faccata li thares fuq it-triq principali tal-Fgura, ossia Triq Hompesch.

Illi wiehed mill-gustifikazzjoni favur l-protezzjoni tal-farmhouse huwa marbut mal-isem tal-Fgura kif ukoll mal-isem tal-passagg Dahlet in-Nicca (li tinsab bejn il-bini u Triq Hompesch).

.Madankollu, minn ezami tal-inkartament tal-GF 272/98 ma nstab ebda prova ta' struttura ta' nicca fuq il-bini tar-razzett indeżamina, jew xi hjiel li dan l-istess bini seta kien l-origini tal-isem tal-Fgura.

Illu huwa minnu li l-bini fuq is-sit origina fi zmien meta z-zona kienet wahda strettament rurali, ghaldaqstnat intrinsikament ghall-uzu rurali u agrarju, madankollu tali bini llum jinsab fil-qalba taz-zona urbana tal-Fgura, ikkaraterrizata minn bini modern u kontemporanju.

Illu l-istess bini jikkonsisti minn diversi stutturi mibnija b'mod organiku u fi ziminijiet differenti kif jindikaw fatturi bhal metodologija ta' kostruzzjoni, materjal u karatteristici artikotonici. Fil-fatt, skont kif indikat mill-esperti tal-Awtorita', li huma biss partijiet zgħar tal-bini ezistenti li jinkludi dawk il-karatteristici vernakkolari. Minn naha l-oħra, ma hemm ebda prova konkreta li tindika li l-bini għandu jitqies bhala struttura ta' valur storiku partikolari fis-sens li hija xi struttura li qed tagħti xi identita' lit-triq jew liz-zona fejn tinsab li jimmeritha protezzjoni. F'dan ir-rigward, dan it-Tribunal huwa propens li jilqa' l-appell.

Billi d-decizjoni mit-tnehhija ta' l-iskedar saret mill-Kusill Ezekuttiv, a bazi tal-Kap 552, ma għadx hemm l-obbligu tal-approvazzjoni tal-Ministru kif kien il-process precedenti taht il-Kap 504.

F'dan ir-rigward, dan it-Tribunal qed jilqa' l-appell, u qed jordna lis-Segretarju tal-Kunsill Ezekuttiv sabiex jipubblika t-tnehhija mill-lista ta' skedar tal-proprejta' 'Farmhouse' fi Triq Hompesch, Fgura kif ippubblikata fl-Avviz tal-Gvern numru 722 tal-1995.

Martin Saliba

Simon Micallef Stafrace

Robert Sarsero